

Notat

SINTEF Energis innspill til høring om industriavkortning og nytt kapasitetsledd

REFERANSE
Oddbjørn Gjerde**DATO**
17.02.2026**GRADERING**
Åpen

Høring – Differensiering av industritariffen og nytt kapasitetsledd

Viser til høring av forslag til *ny generell industriavkortning i tariffens faste ledd og innføring av et nytt kapasitetsledd*, fremlagt januar 2026. Høringen er en oppfølging av konkrete forslag fra høringsrunde fremlagt februar 2025. Forslagene vil ifølge Statnett ikke kreve forskriftsendring, og skal tre i kraft i løpet av 2027.

Vi er enige med Statnett i at en mer kostnadsreflektiv tariff vil øke systemutnyttelsen og legge til rette for økt elektrifisering. Strømnettet blir i større grad ryggraden i samfunnet fremover, og det er derfor viktig at vi utnytter det så effektivt som mulig.

En kostnadsreflektiv tariff, der alle aktører betaler for den belastningen de påfører kraftsystemet, oppfattes som rettferdig. Dette medfører igjen en teknologinøytral og effektiv utnyttelse av kraftsystemet. Samtidig som vi anerkjenner at en endring av tariffutformingen har økonomiske konsekvenser for enkeltaktører, mener vi at en kostnadsreflektiv tariff er bra for samfunnsøkonomien, og at eventuell støtte til enkeltaktører eller næringssektorer bør reguleres gjennom andre virkemiddel enn nettleien.

Vårt høringsinnspill er delt i tre:

- 1) Kommentarer til forslag om nytt kapasitetsledd
- 2) Kommentarer til forslag om ny utforming av industriavkortning
- 3) Generelle betraktninger om forslagene og tariffing i kraftsystemet

1. Nytt kapasitetsledd

Statnett foreslår å dele dagens fastledd for forbruk i to. Den ene delen er det gamle fastleddet, som skal suppleres med et nytt kapasitetsledd som er basert på kundens maksimale kapasitetsforbruk. Merk at

det gamle fastleddet ikke egentlig er et fastledd, men i realiteten er et kapasitetsledd da det avhenger av kundens kapasitetsbruk i Statnetts relevante systemtopplasttime. Det kunne ha vært fordelaktig å omdøpe fastleddet til noe som er mer beskrivende som reduserer forvirring. Vi bruker likevel begrepene slik som Statnett gjør i høringsdokumentet.

Statnett mener at «... *et kapasitetsledd vil gi forbrukskundene insentiver for å redusere egen makslast på lengre sikt for å bidra til lavere eller utsatt behov for investeringer i nettet*». SINTEF Energi kjenner ikke til forskning eller annen dokumentasjon som underbygger dette i tilstrekkelig grad. Kundens bidrag til nettkostnader avhenger i stor grad av kundens forbruk i systemets mest kritisk(e) timer, og ikke av kundens individuelle topplast. Slik sett mener vi at det eksisterende fastleddet allerede er mer kostnadsreflektivt enn det foreslåtte nye kapasitetsleddet.

Det vil finnes tilfeller der enkeltkunders topplast inntreffer samtidig som systemets topplast slik at denne tariffen gir riktige insentiver, men dette er tilfeldig. Vi mener det bør undersøkes i hvilken grad store nettkunder har topplast som samsvarer med systemets topplast før man innfører et slikt ledd. SINTEF Energi har publisert vitenskapelige artikler som antyder at:

- Mange industrikunder har relativt flatt forbruk, og det vil være begrensede muligheter til å redusere den individuelle topplasten uten å redusere den i svært mange timer. På den andre siden, kan industrikunder ha mulighet til å redusere sin topplast i de timene/dagene når strømmettet er presset og dermed bidra til økt systemutnyttelse¹. Det nye kapasitetsleddet gir, slik vi ser det, ikke insentiv til dette. Dersom industrikunder hadde fått prognoser eller sannsynlighetsfordelinger for når topplasten vil inntreffe, vil de derimot kunne bidra til å redusere topplasten.
- En effekttariff basert på månedens maksforbruk for forbrukskunder i distribusjonsnettet (privatkunder og smånæring) vil i svært begrenset grad gi reduksjon i forbruket på høyere nettnivå². Dette er på grunn av manglende samtidighet i forbruk. Vi har ikke dokumentert hvorvidt det samme gjelder for industrikunder, og mener at dette burde undersøkes nærmere.

I tillegg er det noen generelle uklarheter i hvordan Statnett forteller om formålet med kapasitetsleddet, og hvordan det samspiller med fastleddet. Statnett skriver for eksempel at:

- «For å sikre at kapasitetsleddet ikke blir et sterkere signal enn fastleddet, sikter vi på at kapasitetsleddet tariffsats ikke overstiger 25% av tariffsatsen til det faste leddet.»

¹ Foslie, Knudsen, Bjarghov and Korpås, "Faster decarbonization of heavy industries in low-carbon power grids: using process flexibility for handling grid congestions", RSC Energy & Environmental Science, 2024.

² Hofmann, Bjarghov, Sæle and Lindberg, "Grid tariff design and peak demand shaving: A comparative tariff analysis with simulated demand response", Elsevier Energy Policy, 2025.

Dette antyder at man anerkjenner fastleddets rolle som prissignal, og at man ikke ønsker at kundene får «for sterke prissignal» fra det nye kapasitetsleddet. Samtidig skrives det i fjorårets høringsnotat at:

- «Residuale tariffer skal i minst mulig grad påvirke markedsaktørenes bruk av nettet. Det skyldes at målet med de residuale tariffene kun er å dekke kostnadene. Vi forutsetter dermed at vi allerede har gitt de ønskede prissignalene.»

Det er vanskelig å forstå hvordan begge disse påstandene kan stemme samtidig.

At Statnett ønsker å bruke de 30 høyeste timene som avregningsgrunnlag kan være forståelig av de praktiske hensyn som nevnes i høringsnotatet. Vi ønsker likevel å påpeke at dette vil medføre at prissignalet svekkes fordi en enkelttopp ikke påvirker nettleiekostnaden nevneverdig.

2. Industriavkortningen

Statnett foreslår å redusere dagens industriavkortning som nettkunder kvalifiserer til ved å ha tilstrekkelig høyt forbruk fra 50% til 20%, men at man kan oppnå 50% ved å tilfredsstille to ekstra krav. Industrien kan oppnå ytterligere 20 og 10 prosentpoeng ved å være hhv fleksibel i energimarkedet og ved å være prekvalifisert for reservemarkedet.

SINTEF Energi vurderer at det er viktig at industrien får incentiver til å bidra til å håndtere stadig mer krevende balansering av kraftsystemet, og vi stiller oss derfor bak intensjonen til endringene som foreslås. Vi kjenner ikke til noe forskning som støtter oppunder hvorvidt prosentsatsene er riktige, men forstår logikken bak vurderingene som Statnett har gjort. Noen industriaktører vil måtte investere i nytt utstyr (energilagere, produksjonslagere, styringssystemer og mer fleksible maskiner/prosesser) for å kunne være fleksible. At det er knyttet lavere nettleie til å investere i noe slikt kan redusere risikoen tilknyttet en slik investering for industriaktørene.

Vi er enige i at få, større nettkunder som ligger nært produksjon av kraft er effektivt for kraftsystemet, spesielt om de for eksempel ligger under samme transformator, nettstasjon, eller lignende. Samtidig er det uklart for oss hvor utbredt det er med samkjøring av forbruk og produksjon i et lokalt nettområde som medfører at Statnett trenger mindre overføringskapasitet, siden produksjonsplaner først og fremst avhenger av budgivningen i kraftmarkedet. Mer kunnskap om de kvantitative besparelsene som følge av industrikunders bruksmønster kunne ha gitt en mer presis utforming av tariffen og avkortningen.

3. Generelle betraktninger om forslagene og tariffing i kraftsystemet

Som nevnt, mener vi at fastleddet (eller residualleddet) i utgangspunktet er et kostnadsreflektivt tariffdesign, da det gir incentiver til at nettkunder reduserer sin individuelle last når systemet har sin topplast. At Statnett skriver at «*Residuale tariffer skal i minst mulig grad påvirke markedsaktørenes bruk av nettet*» er vanskelig å forstå, da denne prismodellen er mer kostnadsreflektiv enn kapasitetsleddet som foreslås i høringen.

For å gi prissignal som insentiverer økt systemutnyttelse, mener vi at dagens fastledd i kombinasjon med bedre informasjon om når den potensielt inntreffer, er best egnet, og det er dermed underlig at det i forskriften³ står at

- *«I transmisjons- og regionalnett skal effektbaserte tariffledd fastsettes med utgangspunkt i kundens effektbelastning i definerte referansetimer. Referansetimene skal så langt som mulig ikke kunne forutsies av nettbrukerne.»*

Dersom nettkundene ikke skal kunne forutsi topplasten, har de heller ingen forutsetning til å kunne bidra til at topplasten reduseres. Vi går ut ifra at denne formuleringen henger sammen med at man historisk har ønsket seg «rettferdig» tariffing ved at kunden ikke skal kunne redusere tariffkostnadene sine ved å strategisk redusere forbruket akkurat når topplasten inntreffer. Men dette er jo akkurat det man ønsker å oppnå med en kostnadsreflektiv tariff.

Om en kunde lykkes i å redusere sin last når system har sin topplast, vil nettkostnadene totalt sett reduseres. Ved å endre praksis (og forskrift) til at Statnett forsøker å informere nettkunder om systemets forventede belastning, selvsagt uten garantier, vil man i større grad gi mulighet til å øke systemutnyttelsen.

Oddbjørn Gjerde
Forskningssjef

SINTEF Energi

³ Forskrift om tariffer og rapporteringsplikt for omsetningskonsesjonærer (forskrift for omsetningskonsesjonærer).